

4. Prava djeteta: sticanje iskustva, upoznavanje i njihovo primjenjivanje

Djeca ne bi trebala samo znati koja prava imaju, već i naučiti kako ih poštovati i koristiti. Da bi se to postiglo, škola mora ponuditi okvir koji učenicima omogućava širok raspon iskustva učenja o pravima djeteta. U odnosu na tri glavne kategorije obrazovanja za demokratsko građanstvo, one se mogu sažeti kako slijedi:

Sticanje iskustva dječijih prava (učenje kroz dječija prava): Učenici stiču iskustvo prava djeteta kroz načela kojima se upravlja razredom i školskom zajednicom, što ima direktan uticaj na njih. Ova kategorija ima veze s razvojem stavova, vrijednosti i vještina.

Upoznavanje dječijih prava (učenje o dječijim pravima): Učenici znaju i razumiju koja prava imaju. Ključno je za taj proces, u kojem je znanje i razumijevanje u centru, planiranje i priprema učitelja u ciljanom i promišljenom vođenju učenika ka sazimanju i izvođenju zaključaka.

Primjena prava djece (učenje za dječija prava): Djecu se potiče da poštuju i iskoriste svoja prava u razredu i školi. Na taj su način obučeni za njihovu buduću ulogu formiranih i aktivnih građanima u demokratskoj zajednici (to ima veze sa sudjelovanjem, kako u školi, tako kasnije u životu odraslih građana).

Učenje u duhu dječijih i ljudskih prava ("kroz") i učenje kako učestvovati u demokratskoj zajednici ("za") zadaća je cijele školske zajednice. Svi učitelji i direktori moraju igrati svoju ulogu, kao i učenici i njihovi roditelji.

Te tri dimenzije učenja za demokratsko građanstvo međusobno se podržavaju i nadopunjuju. Prilike za pokretanje i sprovođenje odgovarajućih procesa učenja opisane su i prikazane u ovom priručniku. Konkretno, pojava "doživljavanje prava djece" podrazumijeva pažljiv odabir metoda podučavanja i učenja koje omogućavaju učenicima da iskuse školu kao mikro-zajednicu u skladu sa načelima ljudskih prava i dječijih prava.

Da bi se to postiglo, od vitalne je važnosti da djeca doživljavaju osjećaj poštovanja prema sebi kao prema osobama i da se njihovo mišljenje čuje u diskusijama ili donošenju odluka. Iskustva djece i mladih trebaju se poštovati i trebaju se odraziti na to, jer upravo ta tačka povezuje njihovo stvarno iskustvo sa njihovim znanjem i razumijevanjem ljudskih i dječijih prava.

Da bi učenici doživjeli, upoznali i primijenili dječija i ljudska prava – da bi zaista učestvovali u demokratskoj zajednici - u primjerenom okviru škole, to je bez sumnje izazovna zadaća za cijelu školsku zajednicu. Ne samo da nastavnici i školski menadžment već i djeca i njihovi roditelji moraju odraditi svoj dio, kako bi to uspješno postigli. Bitna komponenta u ovom procesu je načelo učestvovanja. Na taj način, mnogi oblici učestvovanja koji se već praktikuju u razrednim prostorijama i školskim zajednicama postaju dio obrazovanja za djecu.

Različiti oblici učestvovanja

Učestvovanje može imati mnoge oblike. Učestvovanje može započeti u razrednoj ili školskoj zajednici i proširiti se na šire društvo izvan škole:

1. Informisati se o aktuelnim pitanjima i vodstvu
2. Pisati o aktuelnim pitanjima i vodstvu
3. Razgovarati o aktuelnim pitanjima
4. Podržati određena kretanja unutar zajednice
5. Osnivanje grupe za zagovaranje (ili političke stranke) ili pridruživanje osnovnoj organizaciji
6. Učestvovanje i u sastancima grupe za zagovaranje
7. Voditi nevladinu organizaciju
8. Glasati na izborima
9. Podržati kandidate u izbornim kampanjama
10. Kandidovati se na izborima i nakon izbora preuzeti dužnost
11. Platiti poreze
12. Uključiti se u lobiranje
13. Odslužiti vojni rok
14. Korištenje pravnih puteva, npr. kontaktiranje vladinih službenika, rješavanje predmeta na sudu itd.

5. Pedagoški pristup: učenje iz primjera

Ovaj priručnik primjenjuje razredni induktivni pristup podučavanja i učenja kroz konkretne primjere. Proučavanjem ili doživljavanjem jednog ili više primjera učenici mogu shvatiti opće, apstraktno načelo ili uvid. Ovaj priručnik prikazuje tri koraka koje nastavnici trebaju poduzeti prilikom podučavanja primjerima:

- 1 Pažljiv izbor jednog ili više odgovarajućih primjera; odlučivanje o najboljem mediju i metode za predstavljanje primjera.
- 2 Stvaranje pažljivo moderiranih faza rasprave i razmišljanja tokom kojih učenici - koristeći primijenjeni primjer - razvijaju svoje opće poznavanje teme i ključnih pojmova. U fazama rasprave i razmišljanja, učenici razvijaju svoje opće razumijevanje i dolaze do razumijevanja ključnih pojmova koje je primjer pokazao.
- 3 Stvaranje prikladnih mogućnosti za korištenje novostečenog znanja i kategorija primjenom na nove kontekste (prijenos znanja).

Radi podrške učitelju u izvođenju koraka 2, ista matrica se koristi u svim nastavnim jedinicama. Ta matrica objašnjava tri dimenzije koje se odnose na obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje za dječija prava koja su važna za opisanu jedinicu.

Predložena su ključna pitanja koja će usmjeriti razmišljanje učenika u razredu. Ovaj napor razmišljanja od strane učenika je važan, jer ciljevi učenja ne bi smjeli ostati izvan misli učitelja ili učenika, već ih učenici trebaju izraziti svojim riječima, kao nešto što su razumjeli, iskusili, u čemu su obučeni, ili to žele raditi u budućnosti. Razmijenivši svoje uvide u razredu, učenici će imati koristi jedni od drugih, kao i razredna zajednica u cjelini.

Procesi učenja postat će najmoćniji i najučinkovitiji onda kad učenici znaju zašto uče određene dijelove informacija, pojmova i kategorija, vještina ili načina i načela ponašanja u demokratskim zajednicama. Faze razmišljanja i rasprave stoga ne bi trebale izvući samo opće zaključke iz konkretnih primjera, već obuhvatiti cijeli proces učenja.

Što se tiče konstruktivističkog učenja, učenici će postati svjesni vlastitog ličnog pristupa učenju općenito, saznat će koja su vrsta učenika i kakve specifične prednosti i potrebe učenja imaju.

Podučavanje u duhu ljudskih prava ("kroz") podstiče učitelje da učenicima daju prostor i vrijeme da uče prema svojim potrebama. Možda će na taj način spoznaja o tome koji smo profil učenika postati dio našeg identiteta.

Gledano iz perspektive demokratskog izvođenja nastave, učitelj ne bi trebao zadržati ciljeve učenja

